

Nr 88.

Av herr **Ström, Fredrik**, om upphävande av tullen på bananer.

Sedan tullen på bananer avskaffades år 1917, hade denna för folkhälsan så betydelsefulla vara åtnjutit oavbruten tullfrihet under femton år i följd. Riksdagen avvisade bestämt två försök att få tullen återinförd år 1921 och år 1923. Som skäl för ett återupplivande därav dessa år åberopades vårt jordbruks behov av skydd mot utländska produkter, som förmenades konkurrera med våra egna — en uppfattning som redan då och sedermera blivit eftertryckligt vederlagd, nu senast och praktiskt genom det samarbete, som blivit inlett mellan våra egna odlare och bananimportörerna för avsättning genom dessa av den svenska frukten från Riksförbundet Svensk Frukt. Som motivering återigen för riksdagens under långa tider konsekvent avvisande hållning till förslagen om banantull blev från olika håll betonat, att bananen äger sådana egenskaper, att det vore orätt mot befolkningens bredare lager att fördyra denna frukt.

Man torde nog med fog kunna säga, att riksdagens beslut år 1932, trots att statens tryckta ekonomiska läge fordrade solidariska bidrag från olika grenar av näringslivet, knappast gått i riktning av ett återupplivande av denna, som man trodde för alltid avsomnade tull, för så vitt tid och tillfälle givits att närmare begrunda det vidlyftiga regeringsförslag, som då framlades på aftonen den ena dagen för att med sina icke mindre än 78 tilläggstullar förekomma till behandling och avgörande redan nästa dag. Riksdagen ställdes den gången så gott som inför ett fullbordat faktum, och protokollen från båda kamrarnas debatter vittna om att, där tveksamhet tog sig uttryck ifråga om någon av alla dessa punkter i tulltaxeförordningen, det var bananen som framför andra varor figurerade som en exponent härför. Därvid yttrade en så framstående representant för den medicinska vetenskapen som professor Israel Holmgren i 1:a kammaren: »Här föreslås att belägga med tull en sådan sak som bananer, som riksdagen förut har beviljat tullfrihet för med anledning av dess stora betydelse för befolkningens näring. Att denna frukt har en stor betydelse ur den synpunkten är ju alldeles påtagligt, då man ser den ofantliga förbrukning av bananer som äger rum. Den förbrukningen har riksdagen förut ansett det vara skäligt att uppmuntra, och den är fortfarande värd att uppmuntra.»

Till riksdagens beslut att icke desto mindre tullbelägga denna frukt bidrog utom den då allt annat överskuggande statsfinansiella synpunkten, att på flera håll räknades med att likväl icke behöva befara en prisförhöjning på denna vara. Så långt emellertid från att denna optimistiska beräkning visade sig berättigad, blev konsekvensen betydligt ödesdigrare än vad man då trodde. Importörerna förebringa siffror för att den formella tullsatsen av 10 öre per kg

i praktiken stiger i form av återverkan på minutpriset med omkring 20 öre per kg. De svenska bananlagren ligga i dag delvis i frihamn, delvis i tullhamn, där tullen, som betalas å importerad vikt med 10 öre per kg, å den försålda vikten blir c:a 12,1 öre på grund av att i genomsnitt c:a 25 % av den importerade vikten bortgår för stjälken, lättnad och avfall. I genomsnitt blir den effektiva tull, som betalas, i det närmaste 11 öre per kg. Men detta är inte nog. Med en prisökning följer alltid och speciellt naturligtvis under nyss förflutna och nuvarande överkänsliga tid en viss nedgång i omsättningen, som ifråga om detta varuslag kan betecknas som rent av uppseendeväckande och ytterst beklaglig — den rör sig i själva verket om många millioner kg., såsom framgår av importreduktionen från 13 millioner 1931 till 7,4 millioner 1934. Denna återigen medför en ökning av importörernas kostnadspris per kg., varigenom deras engrospris måste höjas än mera. Lägga vi härtill handlandenas bruttoförtjänst, har tullsatsen nått förutnämnda belopp.

Som ett bevis för bananhandelns påtagliga känning av tullen som en större börda än som markeras av den formella avgiften kan ytterligare tjäna, att man ställer i bestämd utsikt att i och med tullens avskaffande omedelbart sänka minutpris med *minst* 15 öre per kg.

Varje förhoppning om att banantullen av 10 öre icke skulle inverka fördyrande på varan har sålunda visat sig vara bedräglig i så hög grad till och med, att tullsatsen i och för sig icke ens kunnat återspegla den verkliga fördyringen. De anspråk, man rimligen kunnat ställa på importörerna att göra sitt bästa för att undvika en sådan fördyring, ha icke kunnat uppfyllas på grund av olika faktorer. Bland dessa har den oväntat stora nedgången i konsumtionen, som ökat import-, distributions- och över huvud kostnaden per kg, varit den starkaste. En annan har varit den särställning bananhandeln intager så till vida, att även om det utländska marknadspriset sjönke, de mera betydande kostnaderna hänföra sig till varans transport och förädling i vårt eget land, kostnader som icke låta sig så lätt nedbringas i förhållande till försäljningsvolymen.

En viktig orsak till 1932 års riksdags bifall till tullen på bananer, i trots av att många varnande röster höjdes häremot, torde ha varit, att de tullförhöjningar, som då föreslogos, förlänades karaktären av finanstillar — de skulle endast vara provisoriska. Det är betecknande, att till och med en medlem av bevillningsutskottet, som tillstyrkt den, ansåg sig föranlåten att i debatten i riksdagen framhålla sig som oförhindrad att redan vid nästa riksdag yrka på eller i varje fall rösta för slopandet av dessa provisoriska tullar. Denna karaktär av ett provisorium blir särskilt markerad mot bakgrunden av det genom guldmyntfotens upphörande inträdda läget och en viss farhåga i samband därmed för vår handelsbalans. De skäl, som ur dessa synpunkter lågo till grund för denna tulls tillkomst, torde icke längre kunna åberopas i lika hög grad. De kunna åtminstone anses eliminerade i så stor utsträckning, att det kan vara tillåtet att något närmare syna detta 1932 års besluts hållbarhet

i särskilt påklagade avseenden inför det nuvarande läget. Men viktigare än allting annat i nu förevarande fall är, att man med kännedom om alla de faktorer, som förtjäna hänsyn i detta sammanhang, i själva verket måste fråga sig, huruvida denna tull tillför staten en så stor inkomst, att den inför folket försvrarar en i samband därmed uppträdande ofrånkomlig och mycket kännbar ökning av priset på en i olika avseenden nyttig och värdefull förnödenhet.

Det är nämligen ett stort misstag att tro, att det tullbelopp, som tillfaller staten för bananimporten, utgör en nettoinkomst. Från detta måste dragas de förluster, som i stor utsträckning genom verkan av tullen uppstå på statens andra konti med bananhandeln. Dessa förluster tillkomma på grund av den prisökning, vartill tullen bidrager, och äro så mycket mera ägnade att draga med sig andra, som allmänheten i våra dagar är mera nogräknande och snarare prissänkningar äro att räkna med som hart när det enda medlet att stimulera till större köplust.

De minskade avsättningsmöjligheterna ha medfört en minskning av antalet fasta arbetsmöjligheter och extra arbetstillfällen, som beredas i särskilt stor omfattning inom denna bransch, samt naturligtvis även av direkt anställda och av bananhandeln beroende. Med utdrag från böckerna hos ett av de importerande företagen — de äro flera och i varje fall tre mera betydande sådana, varför det inte torde vara på sin plats längre att i detta sammanhang tala om monopol — visas, att under det att år 1931 utbetalades i löner kr. 1.120.388, samma post år 1934 utgjorde endast kr. 639.70. Antalet anställda minskades under samma tid från 261 till 183, och genomsnittslönen har alltså sjunkit från c:a 4.300 till c:a 3.500.

Naturligtvis drabbas av minskade möjligheter på detta område i första hand den stora kår av näringsidkare, som utgöres av våra handlande och som inte alltid ha så lätt att kompensera sig för minskade förtjänster på en vara med ovanligt stor försäljningshastighet.

Det är en särskilt beaktansvärd egenskap hos bananhandeln, att den för ett litet utlägg på vår handelsbalans sätter ett stort kapital i rörelse inom landet. På en import genom nyss citerade företag av 13 millioner kg år 1931 utgjorde likviden till utlandet endast kr. 4.413.688, under det att detaljisternas beräknade försäljningsbelopp utgjorde kr. 13.000.000. På en till 7.234.268 kg minskad import år 1933 — det sista från vilket siffror i detta fall äro tillgängliga — var samma likvid till utlandet endast kr. 2.538.040, och detaljisternas försäljningsbelopp var kr. 7.880.000. Dessa siffror visa, att det är en importaffär, som till så vida övervägande del lägger pengarna inom det egna landet, att den kan nästan betecknas som svensk. Och att den måste bedömas på ett annat sätt än vanliga importaffärer, den saken är tydlig nog.

Att tullen bidrager till en minskning av nu illustrerade kapitalrörelse är obestridligt. Följaktligen återverkar den även menligt på den affärsdrivande verksamheten inom en mängd olika företag, bland vilka i första hand fram-

träda sådana som mottaga frakter, såsom järnvägarna, statens och enskilda, båtar, bussar och andra trafikmedel.

Svenskt kapital sättes i rörelse genom denna bananhandel redan genom fruktens transport på svenska kölar. Åtminstone i fråga om ett av de häri intresserade bolagen gäller, att frukten köpes och hämtas från engelska båtar i Rotterdam och går därifrån varje vecka på icke mindre än fem i regelbunden trafik insatta svenska fartyg, som tillhöra ett dotterbolag till företaget ifråga. Deras besättning utgöres av tillsammans 85 man. Enbart i löner utbetaltes för dessa under ett år över 200.000 kr. Dessutom bedrivs med andra båtar, f. n. tre till antalet med ett tonantal från 5 till över 8 tusen, på olika länder en allmän trafik, för vilken banantransporterna bilda underlaget.

Sedermera, efter transporten till olika hamnar i Sverige och även Norge, som tager sitt bananbehov på dessa båtar, vidtager här en procedur, som redan i sina förberedelser med hänsyn till uppförande, utrustning och underhåll av för sitt ändamål specialinrättade lokaler innebär en omsättning av stora summor årligen. Häri ligger en väsentlig och mycket beaktansvärd skillnad mellan bananhandeln och handeln med andra frukter. Det är att märka, att medan andra frukter importeras färdigpackade och i det tillstånd, i vilket de slutligen konsumeras, måste bananen först beredas för försäljningen. En låda apelsiner eller äpplen är en färdig produkt, som endast behöver distribueras. En stock bananer kan liknas vid ett råmaterial som ännu ej blivit förädlad.

Bananerna anlända till Sverige utan någon förpackning och i samma gröna och omogna tillstånd som när de lämnade plantagen. Innan de kunna distribueras till detaljhandlaren och till allmänheten, måste de behandlas, tills de nå sin rätta mogningsgrad. Då stockarna äro oregelbundna i storlek och vikt, utgöra de dessutom icke någon lämplig försäljningsenhet och kunna i moget tillstånd icke transporteras utan stora risker för skador. Det är därför nödvändigt att dela dem i s. k. »händer», vilka sedan packas i inom landet tillverkade lådor och kartonger, var och en innehållande en standardvikt frukt. Under denna behandling måste frukten omsorgsfullt graderas och vägas och all olämplig eller felaktig frukt bortsorteras eller säljas som »sekunda». Dessa behandlingar kunna väl liknas vid en produktionsprocess och de färdigpackade lådorna eller kartongerna vid en färdig vara.

Bananernas mognings- och förpackningsprocedur är vansklig och fordrar teknisk färdighet samt särskild materiel och utrustning. För att frukten, när den når allmänheten, skall vara tillräckligt mogen, men på samma gång tillräckligt fast för att hålla sig några dagar samt ha den rätta färgen, måste den undergå viss behandling i isolerade mogningsrum med anlåtande av värme, fuktighet och ventilation, som måste kontrolleras dygnet runt, och med iakttagande av att tillräckliga, men icke mera än tillräckliga kvantiteter bli va färdiga för varje dags försäljning.

Från det importerande landets synpunkt sett framgår härav, att mot den

mindre förmånliga inverkan av bananimporten på dess handelsbalans även väger förmånen av de avsevärda penningssummor, som nedläggas inom landet i samband med fruktens *mogning* och beredning för försäljning.

Av nu tillsammans anförda uppgifter framgår, att vi här över huvud taget ha att göra med en näringsgren, som under normal och ostörd utveckling erbjuder massor av tillfällen och möjligheter till arbete, stora möjligheter till avsättning av varor, goda möjligheter till förtjänster för affärsmän, järnvägar och fabriker som leverera emballage m. m. Det är vidare påtagligt att den befinner sig i ett i viss mån tryckt läge, för vilket tullen delvis bär skulden, då genom den avsättningsmöjligheterna motverkats och begränsats i en omfattning, som föga står i överensstämmelse med varans uppskattning.

Såsom bevis på de indirekta fördelar, som genom bananhandeln kunnat tillföras landet, må nämnas, att ledarna för det halvstatliga bananmonopolet i Italien tidigare ansett med sin fördel förenligt att söka samarbete med den svenska bananhandelns organisation och utverkade åt sig ett av de svenska bananfartygen i italiensk timecharter. Härigenom blev det även möjligt tillföra Eriksbergs Mekaniska Verkstad en beställning från Italien på 3 fartyg, av vilka det sista levererades i början av år 1934 och som tillsammans betingade en byggnadskostnad av över 4 1/4 millioner kronor.

En synpunkt att taga hänsyn till i detta sammanhang är även, att som leverantörer av denna vara många olika länder kunna göra anspråk på att få sina balanskonton med hänsyn till import och export reviderade, varvid för oss mindre angenäma vidräkningar kunna befaras.

I betraktande sålunda av den med många kapitalutlägg inom det egna landet förenade apparat, som är igångsatt för saluförande av denna vara till skillnad från många andra importerade sådana, är det knappast överdrivet djärvt att beteckna bananen som i lika hög grad en svensk vara som en utländsk. Att belasta den med en tull och därav följande för omsättningen menliga svårigheter måste efter vad här sagts till och med ur rent statsekonomiskt synpunkt kunna betecknas som en rätt tvivelaktig affär.

Träder så härtill som en mycket viktig faktor, vad bananen betyder som ett bidrag till kosthållet i vårt solfattiga land.

Ifråga om bananernas tillräckligt representativa värde för folkhälsan, för att detta skall understryka betydelsen av att göra dem tillgängliga inom alla folklager, äro uttalanden att tillgå från så många vederhäftiga auktoriteter både i in- och utlandet, att någon som helst anledning till tvivel i detta avseende inte kan föreligga. I vårt land har hittills fästs en visserligen berättigad men kanske väl ensidigt överdriven uppmärksamhet vid halten av C-vitaminer, under det att det finns en mängd andra faktorer av största vikt för bedömandet av ett födoämnes värde. Icke ens vetenskapen själv synes vara på det klara med, i vad mån en större eller mindre kvantitet av dessa vitaminer har någon betydelse. I varje fall synes bananen stå sig gott även ur denna synpunkt i jämförelse med andra frukter. Som en klargörande och — det måste

man tillstå — samtidigt imponerande sammanfattning av de värden, bananen representerar i näringshygieniskt avseende, återgivas här elva punkter, vilkas innehåll är granskat och godkänt av framstående svenska medicinska experter:

1. Bananen är en god källa för A- och C-vitaminer samt innehåller även B-, G- och E-vitaminer.
2. Den innehåller viktiga närsalter (mineralämnen), som kroppen behöver, nämligen kalcium (kalk), magnesium, kalium, natrium, järn, mangan, koppar, fosfor, klor, svavel, kisel.
3. Den har kvar sina vitaminer och närsalter, när den förtäres. Då bananen i sitt naturliga tillstånd är lättsmält och en väl utnyttjbar energikälla, kan den förtäras rå — kokning innebär ofta, att stora värden förstöras.
4. Den har mera socker och alltså ett högre näringsvärde än flertalet andra frukter.
5. Den är en naturlig och ekonomisk kraftkälla. Den avlämnar sin energi lätt, snabbt och fullständigt. Den tåles och utnyttjas ej sällan påfallande bra även av personer, för vilka många andra fruktsorter äro direkt skadliga. Den är ofta den första fasta föda, som tillsättes barnets mjölk. Den är ett utmärkt medel till snabb återhämtning från trötthet.
6. Den motverkar skadliga inflytanden, som alltför äggviterik eller ensidig kött diet lätt ger upphov till.
7. Den har en mildt avförande laxativ verkan och motverkar förstoppning.
8. Den kräver ingen eller mycket liten tuggning, varför den är ett lämpligt tillskott till födan för småbarn och gamla, kraftlösa personer.
9. Den är av skalet effektivt skyddad mot bakterier. På denna grund kan den utan risk köpas och förtäras var som helst samt lämpar sig alldeles särskilt väl som matsäck vid utflykter.
10. Den kräver ingen särskild tillagning.
11. Den kan — fullvärdig och fullmogen — erhållas hela året runt och är redan på grund härav lämpad att ingå i den dagliga födan.

Man fäster sig häri särskilt vid bananens rika halt av kolhydrat, som här äro representerade av ett av organismen lätt upptaget och snabbt och fullständigt utnyttjat socker. Detta gör bananen till en värdefull föda över huvud taget men framför allt för barnen och personer med mera ömtålig matsmältning, alltså även de gamla och orkeslösa, för vilka bananen med hela sin naturliga läkekraft utan förvanskning genom tillredning och kokning är en utmärkt mat även ur den synpunkten att den fordrar så liten tuggning. Så att om man vill tänka på barnen och på de gamla, bör man göra vad man kan för denna frukt. Över huvud taget kan man komma överens om, att det torde vara omöjligt att uppleta någon annan naturprodukt som företer en så överväldigande rikhaltig kombination av olika värden. Vi veta även att bananen — för vem som helst men med särskild tacksamhet annoterat av idrottsmännen — är en

utmärkt och snabb förmedlare av energi. Den rekommenderas särskilt i kombinationen med mjölk, med vilken den utgör en ur alla synpunkter fullvärdig föda, som innehåller alla för kroppen livsviktiga och tillväxtbefordrande beståndsdelar. Det är ett faktum, att numera stora summor och bemödadend nedläggas på att göra allmänheten förtrogen med denna kombination, till vilken endast för demonstrationer o. d. årligen förbrukas tusentals liter mjölk. Det är meningslöst att inränga denna produkt bland lyxvaror. Den är tvärtom ett högeligen önskvärt tillskott till födan för den stora massan av befolkningen. Det har visat sig i andra länder och i viss utsträckning även här, att den är särskilt uppskattad av industriarbetarebefolkningen. Villkoret för att den skall kunna köpas inom dessa kretsar är emellertid, att den kan säljas till ett billigare pris. Detta kan möjliggöras endast genom att avskaffa den provisoriska tullen. Redan den ökning i efterfrågan, som blir en följd därav, och det då omedelbart sänkta priset innebär ett löfte för framtiden att uppnå ett ännu billigare pris. När vi nu dessutom veta, att våra fruktodlare på eget initiativ öppnat förbindelse med bananimportörerna — sålunda äro bananfirmorna i Stockholm två av de tre fruktfirmor, med vilka Riksförbundet Svensk Frukt inlett samarbete — måste även de invändningar mista sin udd, som tilläventyrs skulle ur synpunkter, som med säkerhet måste anses förlegade, kunna resas av det svenska jordbrukets representanter. Det är för övrigt intet tvivel om att den propaganda, som bedrivs av bananimportörerna och som i sig innefattar starka förord åt fruktkonsumtion i allmänhet, kommer även den svenska frukten till godo vid den tid på året, då denna får i viss utsträckning ersätta den utländska.

Efter denna utredning med syfte att stödja den framställning, motionen avser, torde många troligen bättre förstå innebörden av det yttrande, som fälldes vid tiden för förslagets framförande om en banantull år 1932 av den kände läkarveteranen dr Henrik Berg: »Huru en riksdagsman skulle komma på den sorgliga idén att föreslå tull på bananer är mig alldeles obegripligt. Denna frukt har redan hunnit göra sig omistlig för vårt folk. Såsom läkare har jag en rik erfarenhet av dess överlägsenhet över alla andra i Sverige förtärda frukter. Utvecklingen måste gå i en riktning att sänka bananpriset om möjligt. Att genom tull höja detsamma förefaller mig såsom ett attentat mot vår största nationalrikedom, folkhälsan.»

Med stöd av ovanstående får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta upphäva tullen å bananer.

Stockholm den 22 januari 1935.

Fredrik Ström.

The first part of the paper discusses the general theory of the firm, focusing on the relationship between the firm's internal structure and its performance. It examines how the firm's internal structure, including its organizational form and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The second part of the paper discusses the firm's internal structure, focusing on the relationship between the firm's organizational form and its performance. It examines how the firm's organizational form, including its size, structure, and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The third part of the paper discusses the firm's external environment, focusing on the relationship between the firm's market structure and its performance. It examines how the firm's market structure, including the number and size of its competitors, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's internal structure, including its organizational form and the distribution of control. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The fourth part of the paper discusses the firm's internal structure, focusing on the relationship between the firm's organizational form and its performance. It examines how the firm's organizational form, including its size, structure, and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The fifth part of the paper discusses the firm's external environment, focusing on the relationship between the firm's market structure and its performance. It examines how the firm's market structure, including the number and size of its competitors, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's internal structure, including its organizational form and the distribution of control. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The sixth part of the paper discusses the firm's internal structure, focusing on the relationship between the firm's organizational form and its performance. It examines how the firm's organizational form, including its size, structure, and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The seventh part of the paper discusses the firm's external environment, focusing on the relationship between the firm's market structure and its performance. It examines how the firm's market structure, including the number and size of its competitors, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's internal structure, including its organizational form and the distribution of control. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The eighth part of the paper discusses the firm's internal structure, focusing on the relationship between the firm's organizational form and its performance. It examines how the firm's organizational form, including its size, structure, and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The ninth part of the paper discusses the firm's external environment, focusing on the relationship between the firm's market structure and its performance. It examines how the firm's market structure, including the number and size of its competitors, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's internal structure, including its organizational form and the distribution of control. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.

The tenth part of the paper discusses the firm's internal structure, focusing on the relationship between the firm's organizational form and its performance. It examines how the firm's organizational form, including its size, structure, and the distribution of control, affects its ability to coordinate and manage its resources. The paper then turns to a discussion of the firm's external environment, including the market structure and the nature of competition. It argues that the firm's internal structure must be adapted to its external environment in order to achieve optimal performance.